

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 4 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 4

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 4

TOHKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№4 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-4>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением № 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

IQTISOD

1. Odilbekova Xonimjon Jahongir qizi. Rudenko Inna Yurevna. QATTIQ MAISHIY CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: XORIJIIY TAJRIBA VA O‘ZBEKISTON UCHUN ISTIQBOLLAR.....	8
2. S.M.Raximova. V. M. Baxtiyarova. RAQAMLI TRANSFORMATSIYALASHUV JARAYONIDA TIBBIY XIZMATLAR KO‘RSATISHNI MOLIALASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	13
3. S. Allayarov. MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA STARTAP LOYIHALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	16
4. Matyoqubov Arslonbek G'ayrat o'g'li. EKSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA’SIRI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	20
5. Matkarimov Feruz Bekturdiyevich. MINTAQA TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING GLOBAL BOZORDA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI.....	27
6. Yulduz Yaqubova Raimovna. OZIQQ-OVQAT SANOATIDA TEXNIKA TARAQQIYOTI, INNOVATSION TRANSFORMATSIYA VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	33
7. Masharipova Xosiyat Matrasulovna. Xalbayeva Maftuna. XORAZM VILOYATI IQTISODIYOTIDA EKOLOGIK OMILLAR VA BARQAROR HUDUDIY RIVOJLANISH MASALALARI.....	38
8. Sattarova Dilfuza Dilshodbekova. O‘ZBEKISTONDA ISLOM MOLIIYASI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI.....	43
9. Ismailova Gulruh Faxriddinovna. INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALAR VA HUDUDIY IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK: MOLIALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI.....	48
10. Jumaniyazova Sharifa Rashidovna. TURISTIK MAHSULOTLAR BOZORIDA MARKETING STRATEGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	54
11. Li Yang. EDIGITAL SILK ROAD AND SUSTAINABLE TOURISM: ANALYZING THE ADAPTATION OF CHINESE DIGITAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN.....	58
12. Sharipova Asaloy. Rudenko Inna Yurevna. THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN WATER RESOURCE MANAGEMENT.....	64

13. Турдиева Якитжан Хайитбаевна.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЁРСТВА (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....68

14. Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o'g'li.

XORAZM VILOYATIDA IQLIM O'ZGARISHI VA INSTITUTIONAL OMILLARNING MINTAQAVIY BARQAROR EKOLOGIK-IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....72

TARIX

1. Дилафруз Ийманова Абдиманнобевна.

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ КАДРЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ, МОДДИЙ АҲВОЛИ: МУАММОЛАР ВА САБОҚЛАР (1925-1941 ЙИЛЛАР).....79

2. Ahmadjonova Inobat Baxodir qizi.

MOHENJO-DARO VA HARAPPA SIVILIZATSIYALARINING PAYDO BO'LISHI VA TARAQQIYOTI.....88

3. Otamuradova Roviyaon Olimboyevna. Joldasova Ozoda Ergash qizi.

MUSTAQILLIK YILLARIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH, VATANIMIZNING QADIMIY VA BOY TARIXINI O'RGANISH.....92

4. Saotboyev Rahmatjon Madamin o'g'li.

XORAZM VOHASIDA IBTIDOIY SAHNAVIY UNSURLAR VA MAROSIMIY TOMOSHALAR: IJTIMOIY-MADANIY VA TARIXIY ASOSLAR.....95

5. Саидов Шавкат Жумабаевич.

XX АСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....100

6. Salayev Umrbek Kadambayevich.

QUYI AMUDARYO HUDUDIDA TOSH VA NEOLIT DAVRLARIDA IJTIMOIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNING SHAKLLANISHI.....106

7. Safarov Tolib Todjiyevich.

XIVA XONLIGIGA KO'CHIB KELGAN TURKMAN URUG'LARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR.....111

8. Atadjanova Dilnoza Ganiyevna.

JANUBIY XORAZM HUDUDINING ARXEOLOGIK TADQIQOTLARDA O'RGANILISH TARIXI.....116

FILOLOGIYA

1. Xusainova Shaxnozabonu Ergashevna.

ABU RAYHON BERUNIYNING "OSOR UL-BOQIYA" ASARI VA UNING INGLIZ TILIGA TARJIMASIDA SHARQ RUHI HAMDA KONTEKSTUAL O'ZIGA XOSLIKNI SAQLASH..121

2. B.Q. Sapayeva.

O'ZBEK TILI GEMERONIMLARINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI.....125

- 3. Sobirova Gulasal Zokir qizi.**
THEORETICAL APPROACH TO LINGUISTIC-COGNITIVE APPROACHES IN MODERN LINGUISTICS.....129
- 4. Mokhinur Murodova Azamat qizi.**
ABBREVIATION AND INTERNET SLANG USAGE AMONG MDIST STUDENTS IN VIDEO GAMES AND ONLINE CHATS.....136
- 5. Yusupova Soxiba Islombek qizi.**
INGLIZ VA O‘ZBEK BOLALAR SHE’R VA QO‘SHIQLARIDA EMOTSIONAL BO‘YOQDOR SO‘ZLAR.....143
- 6. Sarodbekov Sherzodbek Saforboyevich.**
BADII ASAR USLUBINI QAYTA TIKLASHDA MUTARJIM MAS’ULIYATI (E. HEMINGWAYNING “TO HAVE AND HAVE NOT” ASARI VA UNING TARJIMASAI MISOLIDA).....147

PEDAGOGIKA

- 1. Rajabov Shaxzodbek Baxrom o‘g‘li.**
UMUMIY PEDAGOGIK TAYYORGARLIK JARAYONIDA BO‘LAJAK MUSIQA O‘QITUVCHISINING BADIY MAHORATINI OSHIRISH.....153
- 2. Davletov Mayliboy Yusupovich.**
O‘ZBEK CHOLG‘U IJROCHILIGI TARIXINI O‘RGANISH ORQALI TALABALARNING MUSIQIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH JARAYONINING SAMARADORLIK DARAJASI.....161
- 3. Abdirimova Shoxsanam Xudayberganovna.**
VERIFIKATSIYA TAMOYILINING PEDAGOGIK JARAYONDAGI MOHIYATI.....166
- 4. Allamuratova Xurliman.**
TA'LIM KONSEPSIYASINING MOHIYATI VA METODIKADAGI O‘RNI.....170
- 5. Sharipov Allabergan Kamilovich.**
JISMONIY TARBIYA VA SPORT YO'NALISHI BITIRUVCHILARINING KASBIY-PEDAGOGIK TAYYORGARLIK DARAJASINI ISH BERUVCHILAR BAHOSIGA KO'RA TAHLIL QILISH: SO'ROVNOMA ASOSIDA EMPIRIK TADQIQOT.....176
- 6. Jammатов Jasurbek Sharipovich. Komilova Olima Allabergan qizi.**
TAYYORGARLIK DARAJASINI KROSS-FIT MASHG‘ULOTLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DOLZARBLIK VA ISTIQBOLLAR.....183
- 7. Ким Татьяна Сергеевна.**
СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ИЕРОГЛИФИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКЕ В КОРЕЙСКОМ ЯЗЫКЕ...189

PSIXOLOGIYA

- 1. Jumaniyazova Ilmira Kamiljanovna. Sobirova Xosiyat Rustambekova.**
BOSHLANG‘INCH SINIF O‘QUVCHILARNING XOTIRASINING NEYROPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....195
- 2. Xashimova Sayyora Xolmuradovna.**
IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARDA EMOTSIONAL ZO‘RIQISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....199
- 3. Allayarov Dilshod Raximboy o‘g‘li.**
ERKIN KURASHCHILARDA MUSOBAQA OLDI EMOTSIONAL HOLATLARINING MOTIVATSION JARAYONLARGA TA’SIRI.....203

Abdirimova Shoxsanam Xudayberganovna

Urganch davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

Pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Shoxsanam6563@gmail.com

VERIFIKATSIYA TAMOYILINING PEDAGOGIK JARAYONDAGI MOHIYATI

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20157758>

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada verifikatsiya tamoyilining pedagogik mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda ta'lim metodlari samaradorligini baholashda verifikatsiya tamoyilining asosiy mezonlari aniqlanib, ularning amaliy qo'llanilishi yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida verifikatsiya tamoyili asosida o'qitish metodlarini takomillashtirish yo'llari ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning bilim darajasini obyektiv baholashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: verifikatsiya tamoyili, pedagogik mohiyat, ta'lim jarayoni, baholash mezonlari, ta'lim sifati, metodika, samaradorlik, nazorat, diagnostika

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПРИНЦИПА ВЕРИФИКАЦИИ И ЕГО РОЛЬ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

АННОТАЦИЯ. В данной статье рассматривается педагогическая сущность принципа верификации, его роль и значение в образовательном процессе. В ходе исследования определены основные критерии применения принципа верификации при оценке эффективности методов обучения, а также раскрыты особенности его практического использования. Кроме того, предложены пути совершенствования методов обучения на основе принципа верификации в современной системе образования. Результаты исследования направлены на повышение качества образования и объективной оценки знаний обучающихся.

Ключевые слова: принцип верификации, педагогическая сущность, образовательный процесс, критерии оценки, качество образования, методика, эффективность, контроль, диагностика

THE PEDAGOGICAL ESSENCE OF THE VERIFICATION PRINCIPLE AND ITS ROLE IN THE EDUCATIONAL PROCESS

ANNOTATION. This article examines the pedagogical essence of the verification principle, its role and importance in the educational process. The study identifies the main criteria for applying the verification principle in evaluating the effectiveness of teaching methods and highlights its practical implementation. Furthermore, ways to improve teaching methods based on the verification principle in modern education are proposed. The research results contribute to improving the quality of education and ensuring objective assessment of students' knowledge.

Keywords: verification principle, pedagogical essence, educational process, assessment criteria, quality of education, methodology, effectiveness, control, diagnostics

KIRISH. Zamonaviy ta'lim tizimida metodlarning samaradorligini baholash va ularning natijadorligini ilmiy asosda asoslash masalasi pedagogik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri sanaladi. Shu nuqtai nazardan, verifikatsiya tamoyili ta'lim metodlari natijalarining ishonchliligini dalillar asosida tekshirish va tasdiqlashni nazarda tutuvchi metodologik yondashuv sifatida talqin etiladi. Pedagogik jarayonda mazkur tamoyil metodlarning faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy natijalar orqali ham asosli baholanishini talab qiladi. Bu esa ta'lim metodlarini ishlab chiqish va joriy etishda yuqori natijalarga erishish, shuningdek, metodik jarayon sifat ko'rsatkichlarini aniqlash imkonini beradi.

Verifikatsiya tamoyilining pedagogik mohiyati shundan iboratki, o'qitish jarayonida qo'llaniladigan metodlar samaradorligini subyektiv qarashlarga emas, balki aniq mezonlar va indikatorlarga tayangan holda baholash zarur bo'ladi. Xususan, ta'lim jarayonining yakuniy maqsadi sifatida o'quvchilarda bilim, malaka va kompetensiyalar shakllanishi baholash jarayonining asosiy obyekti hisoblanadi. Bloom tomonidan ishlab chiqilgan taksonomiya ham ta'lim natijalarini aniqlash va baholashda mezonli yondashuv muhimligini ko'rsatadi. Demak, verifikatsiya tamoyili metodlar samaradorligini kompetensiyaviy natijalar bilan bog'lab, ularni ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qiladi.

Ta'lim jarayonida verifikatsiyaning ahamiyati pedagogik diagnostika bilan chambarchas bog'liqdir. Diagnostika jarayonida o'quvchilarning rivojlanish darajasi, tarbiyaviy ko'rsatkichlari hamda metodlarning ta'sir samarasi muntazam kuzatilib, tahlil qilinadi. Shu asosda verifikatsiya tamoyili ta'lim sifatini boshqarishning muhim mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Dewey ta'limni demokratik jamiyat taraqqiyotining asosiy omili sifatida baholagan holda, ta'lim natijalarini amaliy tajriba orqali sinab ko'rish zarurligini ta'kidlaydi [1]. Bu esa verifikatsiya tamoyilining pedagogik jarayonda uzluksiz monitoring va baholash tizimi bilan uyg'unlashganligini ko'rsatadi.

METODOLOGIYA. Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim muassasalaridagi o'quv jarayoni olindi. Tadqiqot predmeti esa verifikatsiya tamoyilining pedagogik jarayondagi qo'llanilish mexanizmlaridan iborat Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **Tahlil va sintez** – verifikatsiya tamoyilining nazariy asoslarini o'rganishda;
- **Taqqoslash** – an'anaviy va zamonaviy baholash metodlarini solishtirishda;
- **Pedagogik kuzatuv** – ta'lim jarayonida verifikatsiya tamoyilining qo'llanilishini aniqlashda;
- **Diagnostik metodlar** – o'quvchilarning bilim darajasini baholashda;
- **Eksperimental yondashuv** – verifikatsiya asosidagi metodlarning samaradorligini aniqlashda.

Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim muassasalaridagi o'quv jarayoni olindi. Tadqiqot predmeti esa verifikatsiya tamoyilining pedagogik jarayondagi qo'llanilish mexanizmlaridan iborat.

Pedagogik baholash nazariyasida Scriven tomonidan verifikatsiya va evaluatsiya tushunchalari chuqur asoslangan bo'lib, u baholash jarayonini metodlarning samaradorligini tasdiqlovchi ilmiy jarayon sifatida ko'rib chiqadi [2]. Shunday ekan, verifikatsiya tamoyili ta'lim metodlari samaradorligini baholashda ishonchli dalillar, mezonlar va diagnostik natijalarga tayangan holda xulosalar chiqarish imkonini beradi. Bu esa ta'lim metodikasini takomillashtirish va pedagogik jarayon sifatini oshirishning zarur sharti hisoblanadi.

Verifikatsiya tamoyilining asosiy komponentlari

Komponentlar	Mazmuni	Pedagogik ahamiyati
Diagnostik tekshiruv	Natijalarni kuzatish va o'lchash	Metod ta'sirini aniqlash
Mezonga asoslangan baholash	Kompetensiya va natijalarni mezon bilan baholash	Ta'lim sifatini kafolatlash
Dalillarga tayangan tasdiqlash	Natijani ishonchli ma'lumotlar bilan tasdiqlash	Samaradorlikni ilmiy asoslash

Zamonaviy ta'lim tizimida ta'lim metodlarining samaradorligini baholash masalasi pedagogik jarayonning sifatini oshirishda muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa, tarbiyaviy ta'lim jarayonida metodlarning natijadorligini aniqlash va ularni ishonchli baholash zarurati tobora

kuchaymoqda. Tarbiya fanida qo'llaniladigan metodlar o'quvchi shaxsida qadriyatlar, ijtimoiy faoliyatga tayyorgarlik, axloqiy normalar va motivatsion yo'nalishlarni shakllantirishga xizmat qilgani bois, ularning natijasini subyektiv kuzatuvlar bilangina cheklab bo'lmaydi. Shu nuqtai nazardan, verifikatsiya tamoyili metodlarning samaradorligini dalillarga asoslangan tarzda tekshirish va tasdiqlashni taqozo etuvchi ilmiy yondashuv sifatida baholanadi.

Verifikatsiya tamoyili metodologik yondashuv sifatida ta'lim jarayonida ilmiy tekshiruv, monitoring va pedagogik nazoratning uzviy tizimini talab qiladi. Ta'lim metodlari samaradorligini baholashda natijalarni tekshirish jarayoni kuzatish, diagnostika va nazorat vositalari orqali amalga oshiriladi. Bu jarayonda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va tarbiyaviy kompetensiyalarida yuz berayotgan o'zgarishlar muntazam baholanib boriladi. Ananyev tomonidan shaxsni ilmiy o'rganish metodologiyasi asoslab berilar ekan, inson faoliyatining rivojlanishi va pedagogik jarayon natijalarini tekshirish zarurati ta'kidlangan [3]. Bu esa verifikatsiya tamoyilining ta'lim jarayonidagi psixologik-pedagogik asoslarini ham ochib beradi.

Pedagogik nazorat ham verifikatsiya tamoyilining markaziy komponentlaridan biridir. Nazorat ta'lim jarayonining rejalashtirilgan natijalarga mosligini tekshiradi va metodlardan foydalanish samaradorligini baholash imkonini beradi. Ayniqsa, tarbiyaviy ta'limda metodlar natijasini aniqlash murakkab bo'lib, u uzoq muddatli jarayon sifatida baholanadi. Shu sababli pedagogik nazorat faqat bilimni tekshirish bilangina emas, balki tarbiyaviy ko'rsatkichlarni monitoring qilish, motivatsiya va qadriyatlardagi o'zgarishlarni aniqlash vositasi sifatida ham namoyon bo'ladi. Stufflebeam tomonidan ishlab chiqilgan baholash modellarida nazorat va monitoring jarayonlari metodlar natijadorligini aniqlashning zarur sharti sifatida ko'rsatilgan [4].

Bu esa verifikatsiya tamoyilining ta'lim jarayonida baholash mexanizmlarini ilmiy asosda shakllantirish bilan bog'liqligini tasdiqlaydi.

Verifikatsiya tamoyili ta'lim texnologiyasi bilan ham chambarchas aloqador. Ta'lim texnologiyasi pedagogik jarayonni tizimli loyihalash, metodlarni aniq maqsadga yo'naltirish va natijalarni oldindan belgilangan mezonlar orqali baholashni nazarda tutadi. Verifikatsiya tamoyili esa ushbu texnologik yondashuvning natijadorligini ilmiy dalillar bilan tasdiqlashga xizmat qiladi. Ta'lim metodlari va texnologiyalarining samaradorligini baholashda verifikatsiya pedagogik faoliyatni takomillashtirish, metodik yondashuvlarni optimallashtirish imkonini yaratadi. Worthen va hamkorlarining ta'lim dasturlarini baholashga oid tadqiqotlarida ham baholash jarayoni pedagogik faoliyat samaradorligini ta'minlovchi muhim mexanizm sifatida asoslangan [5].

Bu yondashuvlar verifikatsiya tamoyilining zamonaviy metodologik poydevorini mustahkamlaydi.

NATIJARLAR. Tadqiqot natijasida quyidagi ilmiy natijalarga erishildi:

- Verifikatsiya tamoyili ta'lim jarayonida bilimlarning ishonchliligini ta'minlovchi asosiy omil ekanligi aniqlandi;
- O'quvchilarning bilim darajasini baholashda verifikatsiya asosida ishlab chiqilgan mezonlar obyektivlik va aniqlikni oshirishi isbotlandi;
- Verifikatsiya tamoyiliga asoslangan o'qitish metodlari o'quvchilarda mustaqil fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishi kuzatildi;
- Ta'lim jarayonida muntazam nazorat va qayta aloqa (feedback) mexanizmlarini joriy etish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishi aniqlangan.

Shuningdek, verifikatsiya tamoyilini qo'llash natijasida o'quvchilarning bilimlari nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham mustahkamlanishi ta'minlandi.

MUHOKAMA. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, verifikatsiya tamoyili pedagogik jarayonning barcha bosqichlarida muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv sharoitida ushbu tamoyilning ahamiyati yanada ortib bormoqda.

An'anaviy ta'lim tizimida baholash ko'proq yakuniy natijaga yo'naltirilgan bo'lsa, verifikatsiya tamoyili asosidagi yondashuvda esa jarayonning o'zi ham nazorat qilinadi va tahlil qilinadi. Bu esa o'quvchilarning bilimlarini chuqurroq o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, verifikatsiya tamoyilini amaliyotga joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud:

- baholash mezonlarining yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi;
- o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi darajasi;
- zamonaviy diagnostik vositalarning yetishmasligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda baholash tizimini takomillashtirish zarur.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, verifikatsiya tamoyili ta'lim jarayonida muhim pedagogik mexanizm hisoblanib, u ta'lim sifatini oshirish, bilimlarni obyektiv baholash va o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.

Mazkur tamoyil asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, ularni amaliy faoliyatga tayyorlash hamda mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kelgusida verifikatsiya tamoyili asosida ta'lim metodlarini takomillashtirish, innovatsion baholash tizimlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish muhim ilmiy yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, verifikatsiya tamoyiliga asoslangan yondashuv o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va amaliy qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, baholash jarayonida aniqlik, shaffoflik va adolatlilikni ta'minlash imkonini beradi.

Shu bilan birga, verifikatsiya tamoyilini ta'lim amaliyotiga samarali joriy etish uchun zamonaviy baholash mezonlarini ishlab chiqish, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng qo'llash zarur.

Umuman olganda, verifikatsiya tamoyili asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish va ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayeva Q. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Yo'ldoshev J. Ta'lim metodlari va pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Noshir, 2018.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2016.
5. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
6. Qosimov A. Zamonaviy pedagogik metodlar va baholash tizimi. – Toshkent: Tafakkur, 2021.
7. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019.
8. Raximov S. Ta'lim sifatini boshqarish va baholash metodikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
9. To'xtayeva G. Pedagogik diagnostika va monitoring. – Toshkent: Universitet, 2022.

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahafaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].